

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Älvåkraskolan i
Älvsbyns kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Älvåkraskolan arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årkurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Älvåkraskolan i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna *i låg utsträckning* utformar en undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna *i flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sina kunskapsmässiga nivåer och så att eleverna får kontinuerlig återkoppling som innehåller information om sina styrkor och hur de kan utvecklas mot målen. Rektorn behöver utveckla arbetet med att genomföra och implementera utvecklingsåtgärder som skapar förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Rektorn behöver ge förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **17 augusti 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som i *låg utsträckning* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna utformar en undervisning som i låg utsträckning ger eleverna stimulans utifrån de olika kunskapsmässiga nivåer eleverna befinner sig på. Lärarna har främst ett fokus på att eleverna ska nå betygssteget E. Lärarna utformar dock inte alltid undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Lärarna och elevhälsan samverkar endast ibland kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och då i vissa ämnen, men främst prioriterar elevhälsan att samverka med lärarna för att ge stöd till elever som har svårt att uppfylla de betygsriterier som minst ska uppfyllas.

Vidare visar granskningen att lärarna till viss del ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt. Lärarna ger eleverna beröm och uppmuntran för sina ansträngningar, men alla lärare låter inte eleverna reflektera över sitt lärande. Granskningen visar vidare att alla lärare inte

heller ger eleverna tydlig återkoppling som innehåller information om elevens styrkor och hur eleven kan utvecklas mot målen, eller säkerställer att eleverna förstår och använder den återkoppling de får.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Alla lärare visar inte tillit till elevernas förmåga

Granskningen visar att lärarna i utformningen av undervisningen inte alltid visar att de har höga förväntningar på eleverna. Lärarna utformar undervisningen främst utifrån förväntningar på att eleverna ska nå betygssteget E, snarare än en tillit till elevernas förmåga att prestera mer än godkänt. Det finns dock vissa exempel på att lärare använder extrauppgifter i vissa ämnen för elever som hunnit långt och att undervisningen i andra ämnen kan vara anpassad så att det fungerar bra att olika elever har hunnit olika långt. Lärarna uppger att skolan har fokuserat på att ge eleverna förutsättningar att nå betygssteget E och därför inte kan lägga så stor kraft på elever som de bedömt skulle kunna nå längre.

Granskningen visar att lärarna inte alltid förmedlar att de har höga förväntningar på elevernas förmåga. Några elever nämner att vissa lärare på skolan är nöjda om man som elev gjort sitt bästa och får betyget E i sina ämnen. Någon elev nämner att hen upplever att en lärare inte tror på hens förmåga, eftersom läraren redan tidigt på terminen uttryckt att eleven inte kommer att nå betygssteget E i ämnet. Andra elever uppger att de har lärare med höga förväntningar och att det finns lärare som vet vilka elever de kan pusha mot att sikta mot högre betyg, utan att eleverna blir stressade. Skolans rektor berättar att det finns behov av utveckling på skolan, vad gäller att lärarna ska bli tydligare i sina förväntningar på eleverna och lägga ett större engagemang på de elever som skulle kunna nå högre betygssteg än E.

Lärarna stimulerar endast till viss del eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer

Granskningen visar att lärarna endast till viss del utformar undervisningen så att den stimulerar och utmanar alla elever att nå så långt som möjligt. Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framkommer som tidigare nämnts att skolans personal främst har ett fokus på att eleverna ska nå betygssteget E. I de fall lärarna bedömer att eleverna kommer att nå betygssteget E får inte eleverna alltid stimulans och utmaningar för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan framgår att det i vissa fall finns en samverkan mellan lärare och elevhälsan kring elever som ligger mycket långt fram i sin kunskapsutveckling i vissa ämnen, men i övrigt prioriterar elevhälsan att arbeta

med att ge stöd till de elever som har svårt att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas. Av intervjuer med lärare, elever och företrädare för elevhälsan framgår att några av lärarna ger eleverna uppgifter som ger möjlighet till breddning och fördjupning, medan det sker i mindre omfattning i andra lärares undervisning. Eleverna uppger att de i något ämne kan bli sysslösa eller få gå från lektionen när de blir klara med sina uppgifter. I andra ämnen kan eleverna få välja bland mer avancerade uppgifter när de blir klara med sina uppgifter. Eleverna nämner att de exempelvis i ämnena matematik och engelska kan välja uppgifter med olika svårighetsgrad.

Lärarna uppmuntrar eleverna, men ger dem inte tydlig återkoppling

Granskningen visar att lärarna till viss del ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt. Lärarna ger eleverna beröm och uppmuntran för deras ansträngningar, men alla lärare låter inte eleverna reflektera över sitt lärande. Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna kan ge eleverna beröm exempelvis om de har arbetat fokuserat och om de presterat bättre i förhållande till vad de vanligtvis brukar göra. Vissa lärare låter även eleverna reflektera individuellt över sitt lärande, exempelvis i form av en loggbok eller i samtal kring aktuella mål. Frågorna kan handla om att eleverna även ska fundera över om de är nöjda med sin arbetsinsats under dagen. Vissa lärare uppger att reflektion kring lärandet endast förekommer när undervisningen i ett moment avslutas, inte fortlöpande under undervisningens gång.

Granskningen visar vidare att alla lärare inte heller ger eleverna tydlig återkoppling som innehåller information om elevernas styrkor och hur de kan utvecklas mot målen, eller säkerställer att eleverna förstår och använder den återkoppling de får. Det framgår av intervjuer med lärare och elever att vissa lärare ger återkoppling som endast handlar om att en prestation är bra eller inte. Däremot handlar den inte om vad som behöver utvecklas, eller vad som var särskilt bra. Andra lärare är mer nyanserade i sin återkoppling och tydliggör även hur eleven kan utvecklas och komma vidare i sitt lärande. Det framgår vidare av intervjuer att lärare inte alltid säkerställer att eleverna förstår den återkoppling de får. Någon lärare ger dock exempel på att eleverna får möjlighet att komplettera sina arbeten baserat på återkopplingen och därigenom får visa att de förstått återkopplingen. Några av lärarna uppger även att vissa elever inte riktigt förstår vad de bedöms utifrån.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn till viss del verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Av granskningen framkommer att rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext präglar skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar även i viss utsträckning för att förändra den delvis negativa inställning till skolarbetet som råder bland vissa elever och den låga förväntan på skolarbete som finns hos vissa vårdnadshavare. Rektorn förmedlar dock inte tydligt till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

¹ Det omgivande samhället.

Granskningen visar vidare att rektorn endast till viss del skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Det framkommer att rektorn till viss del ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling.

Granskningen visar dock att skolans utvecklingsarbete är otydligt vad gäller hur undervisningen ska utvecklas och anpassas för att ge eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Det som framkommer i analyserna samt beslutade utvecklingsinsatser omsätts inte alltid i tydliga åtgärder i verksamheten. Rektorn förmedlar inte heller tillräckligt tydligt till skolans personal att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn är medveten om den lokala kontextens betydelse för inställningen till skolarbete

Granskningen visar att rektorn skapar sig en bild av om det finns faktorer i den lokala kontexten som skulle kunna påverka skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbete negativt. Rektorn är medveten om att det kan finnas en osäkerhet kring skola och utbildning hos vårdnadshavarna. Av intervjuer framgår att rektorn har en god bild av hur skolans lokala kontext ser ut och hur denna i stort påverkar elever och vårdnadshavares syn på utbildning. Rektorn uppger att så länge eleven får lägst betyget E är det svårt att få vårdnadshavarna att engagera sig i skolan. Det finns inte heller en uttalad förväntan från vårdnadshavarna på att eleverna ska få betyg för att komma in på ett visst gymnasieprogram, enligt rektorn. Av intervjuer med elever och lärare framgår att många elever, framför allt pojkar, ofta söker sig till yrkesförberedande program för att senare gå vidare till praktiskt arbete på orten. Intervjuade lärare uppger att det ofta finns en förväntan från vårdnadshavare om att söner ska fortsätta inom praktiska yrken, i de fall vårdnadshavarna själva arbetar inom sådana yrken.

Granskningen visar vidare att rektorn är uppmärksam på om det finns tecken på vissa lärare har låga förväntningar på eleverna. Några elever nämner vid intervju att det är okej bland vissa lärare på skolan om man gjort sitt bästa och får betygssteget E i sina ämnen. Några intervjuade lärare uppger att de förväntningar som lärarna på skolan har generellt är så goda de kan vara, givet elevernas förmåga. Intervjuade lärare hänvisar till att det är svårt att hinna med att utmana de elever som kanske skulle ha större intresse och förutsättningar att nå högre betygssteg, då arbetet för att få så många elever som möjligt att uppnå betygssteget E tar mycket tid i anspråk. Skolans rektor berättar vid intervju att det finns behov av utveckling på skolan, vad gäller att lärarna ska bli tydligare i sina

förväntningar på eleverna och lägga ett större engagemang på de elever som skulle kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar också att rektorn har uppmärksammat att det i vissa grupperingar av elever finns tecken på att elevernas inställning och engagemang för skolarbetet påverkas negativt av en så kallad kamrateffekt. Rektorn uppger att det är kopplat till vissa klasser. I dessa klasser skapas en norm och en kultur där det inte anses vara positivt att studera. Rektorn uppger att skolan bland annat har arbetat med normer och värden särskilt i vissa klasser och ibland lyckats skapa ett gott klimat som innebär att det istället anses vara hög status bland eleverna att studera, vilket har ökat hela klassens meritvärde. Rektorn uppger dock att det även finns klasser där skolans personal inte lyckats att vända en negativ syn på skolarbete.

Rektorn genomför vissa insatser för att motverka en låg förväntansbild

Granskningen visar att rektorn till inte tydligt förmedlar till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Rektorn uppger att hen har svårt att ge konkreta exempel på hur lärarna arbetar för att stärka elevernas tillit till den egna förmågan. Dock förmedlar rektorn i dokumentationen av skolans systematiska kvalitetsarbete bland annat att ett mål för innevarande läsår är att undervisningen ska planeras tydligare mot de högre betygsriterierna och att alla elever ska mötas av höga förväntningar. Studie- yrkesvägledaren uppger att rektorn i samband med elevhälsoteamtes möten har tydliggjort att är viktigt att eleverna är i skolan och att de vuxna talar positivt om skolan. Några intervjuade lärare uppger också att skollädaingen har tydliggjort att fler elever på skolan borde kunna få högre betyg, men det är inte tydligt för dem hur det ska gå till. Några av lärarna uppger att de uppfattar att rektorn inte uttryckt något specifikt fokus på att skolan ska arbeta för att alla elever ska nå längre och utvecklas så långt som möjligt.

Granskningen visar vidare att det finns vissa insatser för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen för att påverka inställningen till skolarbete. Rektorn uppger att skolan förutom de ordinarie föräldramötena har skolan infört *Föräldracaféer* i dialogform med varierande teman utifrån vårdnadshavarnas önskemål. Temat vid caféet har efter pandemin handlat om att vara tonårsförälder. Skolan har också arrangerat öppet hus i samband med utvecklingssamtalen. Vid öppet hus har lärarna haft möjlighet till direkt dialog med vårdnadshavarna. Vid lärarintervjuerna framkommer inga ytterligare konkreta exempel på hur skolan arbetar för att påverka vårdnadshavarnas inställning till skolarbetet i positivt riktning.

Skolans utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling är otydligt

Granskningen visar att rektorn involverar lärarna och övrig personal i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling och skolans arbetsprocesser. Rektorn

uppges att lärarna genomför utvärderingar av elevernas kunskapsresultat på individnivå och ämnesvis. I slutet av läsåret analyserar personalen statistiken per ämne. Därefter analyserar rektorn underlagen. Enligt rektorn har det varit olika ämnen från år till år som stuckit ut. Rektorn säger också att hen följer upp och analyserar resultaten på de nationella proven i förhållande till elevernas betyg. Vid intervju uppges lärarna att de medverkar i diskussioner och analyser av elevernas kunskapsresultat, där det bland annat framkommit att det finns skillnader i flickornas och pojkarnas resultat, att få elever generellt når högre betygsnivåer än i riket, samt att skolan behöver jobba med elevernas läs- och skrivförståelse. Diskussioner om hur undervisningen skulle kunna utvecklas sker bland annat i arbetslag och ämneslag. Vidare uppges rektorn att hen följer upp skolans arbetsprocesser bland annat genom att genomföra lektionsobservationer, samtal med förstelärarna och genom diskussioner med arbetslagen. I dokumentationen av skolans systematiska kvalitetsarbete framgår att rektorn följer upp undervisningens genomförande, exempelvis i vilken mån lärarna bedömer att de varierar undervisningen och om eleverna får utveckla och visa sina kunskaper på flera olika sätt. Rektorn konstaterar där att skolans undervisning blivit mer varierad och att det finns en större medvetenhet kring språk och kunskapsutvecklande arbetssätt. Rektorn följer även upp relationen till vårdnadshavarna, där det framgår att rektors slutsats är att vårdnadshavarna är nöjda med den information som de får av skolan och upplever en god dialog med skolans personal. Arbetet med normer och värden behöver dock utvecklas enligt rektorns uppföljning och analys.

Granskningen visar vidare att rektorn efterfrågar elevernas synpunkter och upplevelser av undervisningen. Eleverna uppges vid intervju att vissa lärare frågar dem om hur de upplever undervisningen, att de får fylla i olika enkäter flera gånger under läsåret om hur de upplever undervisningen, samt att de kan lämna synpunkter direkt till rektorn om de vill. Eleverna uppges även att de kan lämna synpunkter på undervisningen till elevrådet, via klassrådet i respektive klass.

Granskningen visar dock att skolans utvecklingsarbete är otydligt vad gäller hur undervisningen ska utvecklas och anpassas för att ge eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Enligt rektorn så handlar skolans utmaningar främst om att få eleverna att nå högre betygssteg än E och att undervisningen därför behöver bli mer stimulerande. Rektorn uppges att skolans prioriteringar förmedlas bland annat i dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet, där det framgår att eleverna ska mötas av höga förväntningar. Av den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår i generella ordalag att skolan under innevarande läsår bland annat ska arbeta med att tydliggöra hur eleverna ska mötas av höga förväntningar, vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval, stärka elevernas tillit den egna förmågan samt språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Några lärare uttrycker vid intervju att det blir många ord i utvecklingsarbetet, men att inte det finns någon tydlig dialog om hur utvecklingsarbetet i realiteten ska genomföras. Ett flertal lärare beskriver att de

inte vet hur utvecklingsarbetet kring undervisningen ska genomföras, exempelvis hur skolan arbetar för att få fler elever att nå högre betygsresultat. Några lärare uttrycker dock vid intervju att de ändå ser en koppling exempelvis mellan den kompetensutveckling i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt som de deltar i just nu och det behov av att jobba med elevernas läs- och skrivförståelse som skolan har konstaterat.

Enligt rektorn finns det begränsad tid för denne själv att presentera information om prioriterade utvecklingsmål, exempelvis vid arbetsplatsträffar, eftersom hen har många praktiska frågor att hantera och hinna med. Rektorn uppger att lärarna därför själva arbetar med det systematiska kvalitetsarbetet på arbetslags- och ämneslagsmöten. Rektorns strategi är att det ska vara lärare och förstelärare som visar upp de goda exemplen på förändring i undervisningen som lett till goda resultat, för sina kollegor. Det har dock varierat hur framgångsrikt arbetet varit. Att få alla lärare att se hur den egna undervisningen kan utvecklas är en utmaning enligt rektorn. Enligt rektorn så behöver förstelärarna få ett tydligare stöd i det fortsatta arbetet.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *viss utsträckning* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna till viss del förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval till eleverna. Eleverna ges även i viss utsträckning möjlighet att reflektera

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

kring sig själva och sin utveckling i förhållande till sina framtida mål och olika studie- och yrkesval. Lärarna integrerar dock i låg utsträckning studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar inte i någon större omfattning till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Det finns endast enstaka exempel på hur lärare agerar riktat för att motverka traditionella föreställningar om kön, social eller kulturell bakgrund.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna arbetar i viss utsträckning för att skapa en positiv syn på skolarbete genom att framhålla betydelsen av skolarbete i relation till framtida studie- och yrkesval

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning visar på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter. Det förekommer vid intervju med lärare några exempel på att lärare hjälper eleverna att formulera framtida mål. Exempel på detta kan vara en uppgift där eleverna skulle formulera sina prioriteringar och tankar om framtiden utifrån perspektivet de hade som barn, det perspektiv de har nu och det perspektiv de tror att de har i framtiden. Syftet är att kunna resonera tillsammans i klassen om hur vägen mot framtidsmålet då kan se ut. Någon lärare nämner också att denne brukar motivera eleverna att studera så att de har en kunskapsmässig grund med sig om de senare i livet vill läsa vidare.

Granskningen visar vidare att lärarna dock sällan kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida studie- och yrkesval. Av intervjuer med elever och lärare framkommer att lärarna sällan beskriver vilken nytta eleverna kan ha av skolans ämnen i sina kommande studie- eller yrkesval. Lärarna nämner dock ibland för eleverna att ett ämne kan vara viktigt för ett visst gymnasieprogram, eller i livet i stort, exempelvis att eleverna inom samhällskunskapen får veta hur lagar stiftas. Såna diskussioner sker främst i de fall elever ställer frågor om detta.

Lärarna synliggör i liten utsträckning faktorer som kan påverka studie- och yrkesval

Granskningen visar endast enstaka exempel på hur lärare agerar riktat för att motverka traditionella föreställningar om kön, social eller kulturell bakgrund. Exempelvis beskriver någon lärare hur denne visar upp sig själv som ett exempel på en person som gjort otraditionella val eller agerar otraditionellt. Ett av lärarens främsta intressen är att läsa böcker, trots att läraren undervisar i ett praktiskt ämne. Någon elev nämner vid intervju exempel på att de inom ramen för ämnesundervisningen fått höra om en kvinna som idrottat på hög nivå och fått tävla mot män. Övriga elever uppger vid intervjuerna att de inte kommer ihåg att de fått träffa eller läst om personer gjort yrkesval som bryter mot det som är traditionellt eller vanligt. Flertalet lärare hänvisar till skolans *Framtidsvecka* som

möjligheten för eleverna att få information och inspiration inför kommande studie- och yrkesval. Vid *Framtidsveckan* deltog samtliga elever vid skolan. Ett flertal gymnasieskolor, något universitet och ett antal arbetsgivare bjöds in att presentera utbildningar och yrken. Varje klass fick en given tid att besöka mässan.

Granskningen visar vidare att information om möjliga framtida studie- och yrkesval sällan ges i den ordinarie undervisningen. Eleverna hänvisas istället främst till Älvåkraskolans *Framtidsvecka*. Några av de intervjuade eleverna uttrycker att det var mycket givande att få tala med lärare från gymnasieskolorna. Några lärare beskriver vid intervjun att de upplever att *Framtidsveckan* sått ett frö hos eleverna kring vad de önskar göra i framtiden, samt att eleverna under lektionstid fått berätta om sina upplevelser och tankar efter veckan. Lärarna berättar vidare vid intervjun att de bara hunnit börja fundera över ett nytt uppdrag de fått av rektorn som handlar om att integrera studie- och yrkesvägledningssuppdraget i undervisningen, vilket bland annat innefattar planeringen av hur skolans *Framtidsvecka* ska knytas samman med ämnesundervisningen.

Granskningen visar också att eleverna i viss utsträckning ges möjlighet att reflektera kring sig själva och sin utveckling i förhållande till sina framtida mål och olika studie- och yrkesval. Några lärare ger exempel på hur de i undervisningen arbetar med att utveckla elevernas förmåga att göra medvetna och välinformerade val. En lärare ger, som tidigare nämnts, exempel på att eleverna fått resonera om sina prioriteringar och tankar om framtiden utifrån perspektivet de hade som barn, det de har nu och det de tror att de har i framtiden. Några lärare nämner också att de ibland frågar eleverna om hur deras framtidsplaner ser ut, både i grupp och enskilt, med syfte att få eleverna att börja fundera över vad de vill göra i framtiden. Några elever beskriver att de fått göra ett test inför kommande gymnasieval, vid en SO-lektion. Några andra elever berättar att de fått leta information på internet om studier och yrken. Några elever uppger även vid en intervju att de fått tala om möjliga studie- och yrkesval exempelvis då de fått tala om politik på lektionerna i SO, vilket de kopplar till frågan om vad de vill arbeta med eller studera i framtiden.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till

lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn endast till viss del förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till studie- och yrkesvägledaren samt lärarna. Rektorn ser delvis till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn ger vissa förutsättningar till studie- och yrkesvägledaren samt lärarna för en vägledning som är integrerad i undervisningen, men rektorn ser inte till att studie- och yrkesvägledarens kompetens i någon större utsträckning används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn ger endast till viss del förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Granskningen visar att rektorn endast delvis ser till vägledningen verkar för att elevernas studie och yrkesval inte ska begränsas av kön eller socioekonomisk bakgrund. Rektorn uppger också att det finns få förebilder på orten som genomgått högre utbildning, vilket kan påverka elevernas benägenhet att välja ett högskoleförberedande program och därefter studera vid en högskola eller ett universitet. Skolan belyser även därför branscher och yrken via skolans *Framtidsvecka* så att eleverna får möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än de som de genom sin bakgrund redan känner till. Skolans arbetslivskontakter som eleverna möter där bidrar dock inte till att utmana traditionella föreställningar om yrkesval kopplat till kön, enligt intervjuade elever. Vidare framkommer av intervjuer med elever, lärare och rektorn att eleverna får en praktisk arbetslivsorientering (prao), men enligt lärarna är variationen av praoplatser på orten begränsade. Skolans studie- och yrkesvägledare uppger att hen inte riktigt känner till vad skolan gör för att bryta de könsnormer som finns. Studie- och yrkesvägledaren uppger vidare att denne dock själv är jättetydlig med att alla elever ska göra sina egna val, oavsett kön eller annan bakgrund. Studie- och yrkesvägledaren försöker även sprida den inställningen till andra på skolan. Skolans

rektor uppger att riktlinjer för hur lärarna ska arbeta med studie- och yrkesvägledning finns med i det systematiska kvalitetsarbetet, men att det inte finns någon dokumenterad plan för arbetet med studie- och yrkesvägledning. I dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet anges för innevarande läsår att skolan ska planera inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Men det framgår inte konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevers studie- och yrkesval.

Granskningen visar vidare att rektorn nyligen har förmedlat att lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen. Av intervjuer framgår att det främst är skolans studie- och yrkesvägledare som ansvarar för vägledningsinsatser på skolan och att lärarna i låg utsträckning integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Lärarna berättar vid intervjun att de bara hunnit börja fundera över ett nytt uppdrag de fått av rektorn som handlar om att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Rektorn uppger vid intervju att denne nyligen givit lärarna detta uppdrag, men valt att inte styra diskussionerna om hur undervisningsämnena ska kopplas till elevernas framtida studie- och yrkesval, utan att lärarna själva ska finna lämpliga vägar för det. Skolans studie- och yrkesvägledare har dock fått i uppdrag av rektorn att kartlägga vad som redan nu görs i form av ämnesintegrerad vägledning och vilka förutsättningar som finns för detta arbete. Som tidigare beskrivits så har arbetet nyligen inletts med att planera för hur skolans *Framtidsvecka* ska knytas samman med ämnesundervisningen.

Granskningen visar också att rektorn till viss del ger förutsättningar för en integrerad studie- och yrkesvägledning i undervisningen som bidrar till att vidga elevernas perspektiv, men att rektorn inte ser till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Rektorn uppger att en viktig förutsättning i arbetet bland annat är den samverkan mellan studie- och yrkesvägledaren och lärarna som exempelvis finns i arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet, samt att studie- och yrkesvägledaren ingår i elevhälsoteamet. Men rektorn har inte uttryckt några specifika förväntningar på studie- och yrkesvägledaren att stödja lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen i sina olika ämnen.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sina kunskapsmässiga nivåer och så att eleverna får kontinuerlig återkoppling som innehåller information om sina styrkor och hur de kan utvecklas mot målen. Rektorn behöver utveckla arbetet med att genomföra och implementera utvecklingsåtgärder som skapar förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna främst utformar sin undervisning utifrån att alla elever ska ges förutsättningar nå betyget E, istället för att ständigt stimulera och utmana eleverna utifrån sin nivå. Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna beröm och uppmuntran för sina ansträngningar, men att alla lärare inte ger eleverna tydlig återkoppling som innehåller information om elevens styrkor och hur eleven kan utvecklas mot målen.

Av granskningen framgår vidare att rektorn och övrig personal följer upp och analyserar elevernas kunskapsutveckling. Det som framkommit i analyserna samt beslutade utvecklingsinsatser är dock otydligt vad gäller hur undervisningen ska utvecklas och anpassas för att ge eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt och åtgärderna omsätts inte alltid i verksamheten. Rektorn förmedlar inte heller tillräckligt tydligt för skolans personal att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.⁴ Även elever som lätt når de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁵ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.⁶ Läraren ska vidare ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygsriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.⁸

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att utforma undervisningen så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sina kunskapsmässiga nivåer, att nå så långt som möjligt. I detta arbete behöver lärarna utveckla arbetet med att utmana eleverna, exempelvis genom att tillhandahålla mer avancerade uppgifter när de når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter. Lärarna kan även skapa uppgifter som ger möjlighet till såväl breddning som fördjupning och låta eleverna samtala om frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering, både ämnesmässigt och tankemässigt. Lärarna behöver även utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. En sådan återkoppling kan beskriva elevernas styrkor och utvecklingsbehov i relation till specifika mål eller uppgifter. Lärarna behöver även säkerställa att eleverna förstår och använder den återkoppling de får.

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁵ 3 kap. 2 § skollagen.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁷ Ibid.

⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen rekommenderar vidare att rektorn säkerställer att det som framkommer i analysen av elevernas kunskapsresultat, skolans arbetsprocesser och förutsättningar för elevernas lärande leder till reella utvecklingsåtgärder som faktiskt genomförs och gynnar undervisningen. Rektorn behöver tydligare involvera lärarna i detta förbättringsarbete och skapa samsyn om hur detta praktiskt ska genomföras. Vidare behöver rektorn tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Exempelvis kan rektorn initiera diskussioner med personalen om gemensamma förhållningssätt och uppmana personalen att sinsemellan prata om hur de förhåller sig till eleverna för att upprätthålla höga förväntningar på eleverna. Exempelvis kan erfarenheter från de ämnen där flest elever uppnår högre betygssteg överföras till övriga ämnen.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets stödmaterial *Att planera, bedöma och ge återkoppling. Stöd för undervisning*⁹ vara värdefullt att använda.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Rektorn behöver ge förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna i låg utsträckning integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen då de sällan kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida studie- och yrkesval. Den integrerade studie- och yrkesvägledningen bidrar inte heller i någon större omfattning till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Det finns bara enstaka exempel på hur lärare agerar riktat för att motverka traditionella föreställningar om kön, social eller kulturell bakgrund.

Skolinspektionens granskning visar vidare att rektorn endast till viss del förmedlat betydelsen av att eleverna ges en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till skolans personal. Vidare ser rektorn endast delvis till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och

⁹ Skolverket (2020). *Att planera, bedöma och ge återkoppling Stöd för undervisning*. Publikationen finns att ladda ner som PDF från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

yrkesinriktning.¹⁰ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.¹¹ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.¹²

Av läroplanen framgår vidare att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹³

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen genom att koppla samman skolämnena med vägledning i undervisningen som en förberedelse för elevernas framtida studie- och yrkesval. I syfte att vidga elevernas perspektiv behöver lärarna i undervisningen i högre grad synliggöra hur olika uppfattningar om kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa människors studie- och yrkesval.

Skolinspektionen rekommenderar även att rektorn tydligare förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till lärarna. Rektorn behöver tydliggöra vilka vägledningssuppgifter som ligger på respektive yrkesgrupp och formulera konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevers studie- och yrkesval. Studie- och yrkesvägledaren behöver användas som en resurs i att stödja lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i den ordinarie verksamheten. Detta kan till exempel ske genom att studie- och yrkesvägledaren sprider kunskap, initierar verksamhet, deltar i planeringen av undervisningen och genomför vissa undervisningsinslag tillsammans med lärarna.

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹¹ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

¹² Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁴ användas. Skolinspektionen vill också framhålla modulen *Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F-9* som finns på Skolverkets hemsida.¹⁵

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Stina Johansson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulf Pantzare. I den handläggningen av ärendet har även utredaren Caroline Engskär deltagit.

¹⁴ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁵ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Älvåkraskolan höstterminen 2022. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Caroline Engskär och Ulf Pantzare.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Tre gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Älvåkraskolan är en grundskola med årskurserna 7–9. På skolan finns totalt 227 elever. På skolan arbetar 30 lärare, varav 25 är legitimerade. 18 lärare saknar behörighet i något undervisningsämne. På skolan finns vidare två specialpedagoger och en speciallärare, vilka samtliga arbetar heltid. Dessa arbetar mot olika arbetslag och ämnen. På skolenheten finns en person som är anställd som studie- och yrkesvägledare. Denna saknar i nuläget behörighetsgivande utbildning.

Skolledningen på skolan består av rektorn och en biträdande rektor. Skolan har tre arbetslag med en arbetslagsledare i vardera arbetslaget. Arbetslagsledarna representerar sitt arbetslag i kontinuerliga träffar med rektorn och den biträdande rektorn. Vid skolan finns även tre förstelärare.

Älvåkraskolan befinner sig i ett område med ”goda socioekonomiska förutsättningar” enligt Delmos segregationsbarometer framtagen 2021. Andelen elever på skolan med föräldrar som har eftergymnasial utbildning är 37 procent, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet läsåret 2021/22 på 62 procent. Andelen invånare i kommunen i ålder 16-64 år som har eftergymnasial utbildning är enligt Statistiska centralbyrån 20 procent, vilket kan jämföras med genomsnittet i riket på 37 procent. Elevernas genomsnittliga meritvärde på skolan läsåret 2021/22 var enligt Skolverkets offentliga statistik 213,3, vilket går att jämföra med riksgenomsnittet på 229,2. Det genomsnittliga meritvärdet utifrån kön läsåret 2021/22 var 209,1 för flickor och 216,7 för pojkar.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁶

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁷ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.¹⁸ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.¹⁹ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²⁰

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

¹⁶ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹⁸ 3 kap. 2 § skollagen.

¹⁹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁰ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²¹

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²² Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²³

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁴

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁵

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁶ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

²¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²³ Ibid.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁵ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁷

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.²⁸ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.²⁹ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³⁰

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³¹

²⁷ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

²⁸ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³⁰ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³¹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.